

[Startside](#) > ... > [Anlæggelse Af Retssag](#) > [Hvor Og Hvordan](#) > [Sagsomkostninger](#) > [Irland](#)

Sagsomkostninger

Indholdet er leveret af

Irland

Irland

Denne side indeholder oplysninger om sagsomkostninger i Irland.

Regler om salærer og honorarer til de juridiske erhverv

Rådgivende advokater (*solicitors*)

Betalingen af salærer og honorarer til rådgivende advokater afhænger af, om der er tale om en retssag (dvs. rådgivning og repræsentation i forbindelse med en tvist ved en domstol, et nævn eller en voldgiftsdomstol) eller en sag, der ikke er indbragt for et retsligt organ. Hvad angår retssager kan omkostningerne yderligere opdeles i omkostninger mellem den rådgivende advokat og dennes klient (dvs. omkostninger, som klienten skal betale til sin rådgivende advokat) og partsomkostninger (dvs. en parts omkostninger, som skal betales af den anden part i sagen).

Retssager

Den vigtigste primære lovgivning*

- Lov om procederende og rådgivende advokater (*barristers* og *solicitors*) 1849
- Lov om procederende og rådgivende advokater (*barristers* og *solicitors*) 1870
- Lov om rådgivende advokater (*solicitors*) 1994 (ændring), Section 68
- Lov om domstole 1924, Section 94
- Lov om domstole 1936, Section 78
- Lov om domstole 1961 (supplerende bestemmelser), nr. 8, tillæg 8
- Lov om domstole 1981, Section 17
- Lov om domstole 1991, Section 14
- Lov om rådgivende advokater (*solicitors*) 1994 (ændring), Section 68
- Lov om domstole og embedsmænd ved domstolene 1995, Section 27 og 46.

Den vigtigste sekundære lovgivning*

- Bekendtgørelse nr. 22, bestemmelse 4, 6 og 14, stk. 3, bekendtgørelse nr. 27, bestemmelse 1A, bekendtgørelse nr. 99 og tillæg W til reglerne for de højere retsinstanser
- Bekendtgørelse nr. 15, bestemmelse 14, 15 og 21, bekendtgørelse nr. 66, reglerne for *Circuit Court* (kredsdomstolen)
- Bekendtgørelse nr. 51 og 52 og tillæg E til reglerne for *District Court* (distriktsdomstolen).

Retspraksis

- Afgørelser truffet af domstolene, hvori den pågældende lovgivning er fortolket.

Sager, der ikke er indbragt for et retsligt organ

Den vigtigste primære lovgivning*

Lov om rådgivende advokaters salærer 1881.

Den vigtigste sekundære lovgivning*

- Generel bekendtgørelse om rådgivende advokaters salærer 1884
- Generel bekendtgørelse om rådgivende advokaters salærer 1960
- Generel bekendtgørelse om rådgivende advokaters salærer 1964
- Generel bekendtgørelse om rådgivende advokaters salærer 1970
- Generel bekendtgørelse om rådgivende advokaters salærer 1972
- Generel bekendtgørelse om rådgivende advokaters salærer 1978
- Generel bekendtgørelse om rådgivende advokaters salærer 1982
- Generel bekendtgørelse om rådgivende advokaters salærer 1984
- Generel bekendtgørelse om rådgivende advokaters salærer 1986
- Bestemmelse 210 og 239 i reglerne om tinglysning fra 1972.

Retspraksis

- Afgørelser truffet af domstolene, hvori den pågældende lovgivning er fortolket.

* Henvisningerne til lovgivningen er til den pågældende lov, bekendtgørelse eller bestemmelse som ændret. Lovgivningen efter 1922 kan findes på webstedet for [den irske lovsamling](#) og på webstedet for [Oireachtas' kamre](#).

Advokater (*lawyers*)

"Advokater" (*lawyers*) er fællesbetegnelsen for de to kategorier af advokater i det irske retssystem, dvs. rådgivende advokater og procederende advokater.

Procederende advokater

Procederende advokaters salærer behandles som et udlæg fra den rådgivende advokat og faktureres til denne, og de er reguleret i lovgivningen om rådgivende advokaters salærer og domstolenes afgørelser om de advokatsalærer, der kan tages i betragtning, jf. navnlig Section 27 i lov om domstole og embedsmænd ved domstolene fra 1995 og Kelly mod Breen [1978] I.L.R.M. 63, staten (Gallagher Shatter & Co.) mod de Valera [1991] 2 I.R. 198, i Superquinn mod Bray U.D.C. (nr. 2) [2001] 1 I.R. 459.

Fogeder

Fogeders og retsbudes honorarer for fuldbyrdelse af rettens kendelser reguleres ved bekendtgørelse om fogedhonorarer og -udgifter fra 2005 og omfatter bestemmelser om honorarer, der kan opkræves ved fuldbyrdelse af kendelser, takster, rejseudgifter, fjernelse og oplagring/opbevaring af beslaglagte varer eller besætninger.

Advokater (*advocates*)

Der findes ikke nogen særskilt kategori af advokater i det irske retssystem, som går under betegnelsen "*advocates*".

Faste omkostninger

Faste omkostninger i civile sager

Faste omkostninger for sagens parter i civile sager

Med undtagelse af de punkter, der er nævnt i bekendtgørelse nr. 27, bestemmelse 1A, stk. 3, og bestemmelse 9 (omkostninger, der skal betales af den part, der indgiver et processkrift, efter at den anden part har indgivet en begæring om en udeblivelsesdom på grund af manglende indgivelse af det pågældende processkrift) samt tillæg W til reglerne for de højere retsinstanser og tillæg E til reglerne for *District Court*, er omkostninger generelt skønsmæssige.

De omkostninger, der skal betales, omfatter også udbetalinger som f.eks. retsafgifter, der fastsættes i bekendtgørelserne om retsafgifter ved henholdsvis *Supreme Court* (øverste domstol), *High Court* (retten i første instans), *Circuit Court* og *District Court*.

Der findes yderligere oplysninger om retsafgifter [her](#).

Tidspunkt i en civil sag, hvor de faste omkostninger skal betales

I de tilfælde, der er beskrevet i bekendtgørelse nr. 27, bestemmelse 1A, stk. 3, og bestemmelse 9 (omkostninger, der skal betales af den part, der indgiver et processkrift, efter at den anden part har indgivet en begæring om en udeblivelsesdom på grund af manglende indgivelse af det pågældende processkrift), skal omkostningerne betales, når begæringen om en udeblivelsesdom på dette grundlag slettes.

De omkostninger, der er fastsat i tillæg W til reglerne for de højere retsinstanser, kan opkræves:

- af den rådgivende advokat fra klienten en måned efter modtagelsen af omkostningsopgørelsen, medmindre klienten inden for samme periode har anmodet om en vurdering af opgørelsen (Section 2 i lov om procederende og rådgivende advokater fra 1849). Klienten har dog 12 måneder fra modtagelsen af opgørelsen til at anmode om og få en vurdering. Efter udløbet af perioden på 12 måneder eller efter betaling af beløbet kan domstolen, hvis særlige omstændigheder i forbindelse med sagen gør sig gældende, henvise opgørelsen til vurdering, forudsat at begæringen til domstolen er fremsat inden for 12 kalendermåneder efter betaling
- når den ene part er blevet dømt til at betale den anden parts omkostninger: ved udstedelsen af en vurderingsattest for omkostningerne eller efter aftale om betaling indgået mellem parterne.

Omkostningerne i tillæg E til reglerne for *District Court* skal betales:

- ved en udeblivelsesdom: af den udeblevne part, når dommen afsiges
- i forbindelse med andre omkostninger: af den part, som domstolen har pålagt at betale omkostningerne, når domstolen afsiger kendelse om disse omkostninger.

Faste omkostninger i straffesager

Faste omkostninger for sagens parter i straffesager

Der er ingen faste omkostninger i straffesager. Der opkræves ikke retsafgifter i straffesager.

(*District Court* kan i straffesager, der behandles efter en forenklet procedure, træffe afgørelse om, at en part skal betale omkostningerne, dog ikke anklagemyndigheden eller politiet. *Circuit Court* og *Central Criminal Court* (den centrale straffedomstol) (som er de domstole, der har kompetence til at behandle sager, hvorunder der rejses tiltale) har beføjelse til at træffe afgørelse om betaling af sagens omkostninger:

- i tilfælde af frifindelse (afgørelsen vedrørende sagsomkostningerne kan indbringes for *Court of Criminal Appeal* (appeldomstolen i straffesager))
- når et anklageskrift indeholder unødvendige elementer eller er unødigt langt eller mangelfuldt
- når en retssag udsættes som følge af en ændring af anklageskriftet
- når der gennemføres en separat retssag om et punkt i et anklageskrift).

Faste omkostninger i forfatningssager

Faste omkostninger for sagens parter i forfatningssager

Kun *High Court* og *Supreme Court* har kompetence i forfatningssager. Der findes ikke nogen særlige omkostnings- eller gebyrordninger for sådanne sager. De faste omkostninger, der kan pålægges i sådanne sager, er dem, der er omhandlet i tillæg W til reglerne for de højere retsinstanser. De retsafgifter, der skal betales, er fastsat i bekendtgørelsen om salærer og honorarer ved *Supreme Court* og *High Court*.

Der findes yderligere oplysninger om retsafgifter [her](#).

Tidspunkt i en forfatningssag, hvor de faste omkostninger skal betales

Retsafgifterne skal generelt betales, når det pågældende dokument indgives.

Oplysninger, som advokater og andre partsrepræsentanter skal afgive på forhånd

Parternes rettigheder og forpligtelser

I lov om rådgivende advokater fra 1994 (ændring), Section 68, bestemmes følgende:

1. "68. — stk. 1. Når en rådgivende advokat påtager sig at yde juridisk bistand til en klient, eller så snart det er praktisk muligt herefter, skal denne skriftligt give klienten følgende oplysninger:
  1. det faktiske salær, eller
  2. når det under omstændighederne ikke er muligt eller praktisk gennemførligt at give oplysninger om det faktiske salær, et skøn (så korrekt som muligt) over salæret, eller
  3. når det under omstændighederne ikke er muligt eller praktisk gennemførligt at give oplysninger om det faktiske salær eller et skøn over dette, oplysninger om, på hvilket grundlag den pågældende rådgivende advokat eller dennes firma vil beregne salæret for ydelse af juridisk bistand, idet der, når denne juridiske bistand ydes i forbindelse med retssager, skriftligt skal redegøres for de tilfælde, hvor klienten kan blive pålagt at betale omkostninger til en anden part eller andre parter, og de eventuelle tilfælde, hvor klientens forpligtelse til at betale salæret til den rådgivende advokat for denne ydelse ikke fuldt ud vil blive dækket af de eventuelle omkostninger, som en anden part eller andre parter (eller en sådan parts eller sådanne parters forsikringsselskab) vil blive pålagt at betale under retssagen.
2. En rådgivende advokat kan ikke handle på en klients vegne i forbindelse med en retssag (der ikke har forbindelse med en sag, som kun har til formål at inddrive en gæld eller et krav på et fast beløb) på det vilkår, at hele eller en del af salæret beregnes som en bestemt procentdel eller andel af en eventuel erstatning eller andre beløb, der måtte blive udbetalt til klienten. Salærer, der opkræves i strid med dette stykke, kan ikke håndhæves gennem nogen foranstaltninger over for klienten for at få denne til at betale dette salær.
3. En rådgivende advokat må ikke foretage fradrag i eller tilegne sig et beløb svarende til hele eller en del af sit salær fra en eventuel erstatning eller andre beløb, der måtte blive udbetalt til advokatens klient i forbindelse med en retssag, som den rådgivende advokat fører for den pågældende klient.
4. Stk. 3 forhindrer ikke en rådgivende advokat i på et hvilket som helst tidspunkt at aftale med en klient, at et beløb til dækning af salæret skal betales til advokaten af en eventuel erstatning eller andre beløb, der måtte blive udbetalt til klienten i forbindelse med en retssag, som den rådgivende advokat eller dennes firma fører for den pågældende klient.
5. Eventuelle aftaler i henhold til stk. 4 kan kun håndhæves over for en rådgivende advokats klient, hvis en sådan aftale er skriftlig og omfatter et skøn (så korrekt som muligt) over, hvad den rådgivende advokat med rimelighed mener kan inddrives fra den anden part eller de andre parter (eller en sådan parts eller sådanne parters forsikringsselskab) til dækning af den rådgivende advokats salær, såfremt klienten tilkendes erstatning eller andre beløb i forbindelse med en sådan retssag.
6. Uanset alle andre lovbestemmelser på dette område skal den rådgivende advokat i en omkostningsopgørelse, som sendes til klienten, så snart det er praktisk muligt efter afslutningen af en retssag, som denne har ført på vegne af klienten, fremsende:
  1. en oversigt over den juridiske bistand, der er ydet klienten i forbindelse med retssagen
  2. den samlede erstatning eller andre beløb, som klienten har fået tilkendt i forbindelse med retssagen
  3. nærmere oplysninger om alle eller en del af de omkostninger, som den rådgivende advokat på vegne af sin klient har fået godtgjort fra andre parter (eller sådanne parters forsikringsselskab),
  4. og det skal fremgå separat af denne omkostningsopgørelse, hvilke salærer, udlæg, udbetalinger og udgifter der er afholdt eller opstået i forbindelse med ydelsen af den juridiske bistand.
7. Intet i denne Section forhindrer, at en person kan benytte sig af enhver eksisterende ret i lovgivningen til at kræve, at en rådgivende advokat fremlægger en omkostningsopgørelse til vurdering enten for så vidt angår fordelingen af omkostningerne mellem parterne eller for så vidt angår det salær, den rådgivende advokat har opkrævet af klienten, ligesom denne Section heller ikke begrænser denne ret for nogen

person eller for advokatsamfundet i henhold til Section 9 i denne lov.

8. Når en rådgivende advokat har udstedt en omkostningsopgørelse til en klient for juridisk bistand, og klienten bestrider denne omkostningsopgørelse (eller en del af den), skal den rådgivende advokat:
  1. træffe passende foranstaltninger til at løse problemet sammen med klienten
  2. skriftligt informere klienten om:

i) klientens ret til at kræve, at den rådgivende advokat indsender omkostningsopgørelsen eller en del af den til en vurderingsekspert ved *High Court*, som vurderer klientens betaling til den rådgivende advokat

ii) klientens ret til at indgive klage til advokatsamfundet i medfør af Section 9 i denne lov over, at vedkommende har fået en omkostningsopgørelse, som han/hun mener er for høj.

1. I denne Section skal "salærer" forstås som honorarer, udlæg, udbetalinger og udgifter.
2. Bestemmelserne i denne Section finder anvendelse uanset bestemmelserne i lov om procederende og rådgivende advokater fra 1849 og lov om procederende og rådgivende advokater fra 1870."

I Section 12, stk. 6, i advokatrådets adfærdskodeks er følgende fastsat:

"Section 12, stk. 6. En procederende advokat skal, når denne modtager instrukser om at yde juridisk bistand, eller så snart det er praktisk muligt herefter, på anmodning skriftligt give den rådgivende advokat eller klienten — i tilfælde af adgang under ordningen for direkte professionel adgang — nærmere oplysninger, hvori bekræftes:

1. det faktiske salær, eller
2. når det under omstændighederne ikke er muligt eller praktisk gennemførligt at give oplysninger om det faktiske salær, et skøn (så korrekt som muligt) over salæret, eller
3. når det under omstændighederne ikke er muligt eller praktisk gennemførligt at give oplysninger om det faktiske salær eller foretage et skøn over et sådant salær, grundlaget for beregning af salæret.

Den enkelte procederende advokat bestemmer selv, i hvilket format sådanne oplysninger gives."

Omkostningskilder

Hvor kan jeg finde oplysninger om omkostningskilder i Irland?

Der findes oplysninger og litteratur, der kan downloades, på webstedet for [vurderingsekspertens kontor](#).

På hvilke sprog kan jeg finde oplysninger om omkostningskilder i Irland?

Oplysningerne om omkostningskilder i Irland foreligger på engelsk.

Hvor kan jeg finde oplysninger om mægling?

- I Section 7, stk. 1, i reformloven om separation og familieret fra 1989 bestemmes det, at domstolen ved begæring om udstedelse af en separationsbevilling skal overveje muligheden for forsoning mellem de berørte ægtefæller og i overensstemmelse hermed på et hvilket som helst tidspunkt kan udsætte sagsbehandlingen for at give ægtefællerne mulighed for, såfremt de begge ønsker det, at overveje en forsoning mellem dem med eller uden bistand fra en tredjepart.
- I Section 7, stk. 3, bestemmes det, at domstolen kan udsætte sagsbehandlingen for at give ægtefællerne mulighed for, hvis de begge ønsker det, at indgå en så vidtgående aftale som muligt om separationsbetingelserne med eller uden bistand fra en tredjepart.
- Section 8, stk. 1 og 3, i lov om familieret (skilsmisse) fra 1996 indeholder tilsvarende bestemmelser vedrørende skilsmissesager.
- Section 15 og 16 i lov om civilretligt erstatningsansvar og domstole fra 2004 indeholder bestemmelser om en mæglingsprocedure i forbindelse med tvister om personskade.
- Bekendtgørelse nr. 63A, bestemmelse 6, stk. 1, nr. xiii), og bekendtgørelse nr. 63B, bestemmelse 6, stk. 1, nr. xiii), giver henholdsvis en dommer fra listen over dommere med erhvervsret som speciale og en dommer i konkurrencesager ved *High Court* mulighed for på anmodning fra en af parterne eller på egen

foranledning at udsætte sagsbehandlingen eller en del heraf i en periode på maksimalt 28 dage, som dommeren finder hensigtsmæssig for at give parterne tid til at overveje, om sagen eller spørgsmålet bør henvises til en mæglings-, forligs- eller voldgiftsprocedure, og, når parterne beslutter at henvise sagen eller spørgsmålet, at forlænge den periode, inden for hvilken en af parterne skal opfylde en af bestemmelserne i domstolens regler eller i en domstolskendelse.

Der findes yderligere oplysninger om mægling på webstedet for [kontoret til støtte for familier](#).

Hvor kan jeg finde oplysninger om de forskellige procedurers gennemsnitlige varighed?

Der findes yderligere oplysninger i [årsberetningerne fra Courts Service \(domstolsstyrelsen\)](#).

Moms

Hvor finder jeg disse oplysninger? Hvad er de gældende satser?

Der henvises til webstedet for den [irske afgifts- og toldtjeneste](#).

Retshjælp

Gældende indkomstgrænse på det civilretlige område

Grænsen for disponibel indkomst i civile sager er 18 000 EUR efter betaling af faste forsørgerbidrag, bolig, skat og bidrag til sociale sikringsordninger.

Der findes yderligere oplysninger på webstedet for [ministeriet for justits, ligestilling og lovreform](#) og webstedet for [Legal Aid Board](#).

Gældende indkomstgrænse på det strafferetlige område for tiltalte

I [ordningen for retshjælp i straffesager](#), der forvaltes af ministeriet for justits, ligestilling og lovreform, er det fastlagt, at der i visse straffesager kan ydes gratis retshjælp til personer med utilstrækkelige midler. Der er ikke nogen fast indkomstgrænse. En anklaget person har ret til af den domstol, som vedkommende indbringes for, at blive underrettet om sin eventuelle ret til retshjælp. Tildeling af retshjælp giver ansøgeren ret til bistand fra en rådgivende advokat og i visse tilfælde op til to forsvarere, som forbereder og fører vedkommendes forsvar eller appelsag. Domstolene har via retsvæsenet ansvaret for tildeling af retshjælp. En ansøgning om retshjælp kan indgives til domstolen enten

1. personligt eller
2. ved ansøgerens advokat eller
3. ved et brev til justitssekretæren.

En person, der ansøger om retshjælp, skal over for domstolen godtgøre, at hans/hendes midler er utilstrækkelige til, at vedkommende selv kan betale for retshjælpen. Dette er et spørgsmål, der udelukkende henhører under hver enkelt domstols skønsmæssige beføjelser, og der findes ingen retningslinjer herfor. Det skal også godtgøres over for domstolen, at det på grund af "tiltalens alvorlige karakter" eller "særlige omstændigheder" er vigtigt af hensyn til retfærdigheden, at ansøgeren modtager retshjælp. Når personen er anklaget for mord, eller når der er tale om en appel fra *Court of Criminal Appeal* til *Supreme Court*, tildeles der dog udelukkende gratis retshjælp på grundlag af utilstrækkelige midler.

En person, der ansøger om gratis retshjælp, kan af domstolen blive bedt om at udfylde en erklæring om sine ressourcer. Det er strafbart, hvis en ansøger bevidst afgiver en falsk erklæring eller skjuler vigtige oplysninger for at opnå retshjælp. En sådan lovovertrædelse medfører bødestraf, fængsel eller begge dele.

Gældende indkomstgrænse på det strafferetlige område for ofre

Der er ikke nogen grænse for den disponible indkomst for ofre, som ansøger om retshjælp fra *Legal Aid Board* i visse sager om seksuel vold, hvor forsvaret vil tage ofrets tidligere seksuelle baggrund op i retten.

Andre betingelser for bevilling af retshjælp til ofre

Retshjælp bevilges automatisk til ofre i visse sager om seksuel vold. Alle andre ofre skal opfylde de almindelige krav.

Andre betingelser for bevilling af retshjælp til tiltalte

Der findes ikke andre betingelser og ingen specifikke ordninger for mindreårige.

Omkostningsfrie retssager

Det er muligt at blive fritaget for at betale retsafgifter i visse tilfælde, herunder i sager under familieretten og visse sager vedrørende mindreårige. Der findes udtømmende oplysninger om de tilfælde, hvor der ikke skal betales retsafgifter, under [bekendtgørelser om salærer og honorarer og undtagelser](#) på domstolsstyrelsens websted.

Hvornår skal den tabende part betale den vindende parts omkostninger?

Det tilkommer domstolene at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Udøvelsen af denne beføjelse skal ske i overensstemmelse med visse veletablerede regler og principper udledt af domstolens retspraksis. Hovedreglen er f.eks., at omkostningerne følger begivenheden, dvs. at den tabende part betaler den vindende parts omkostninger. Der findes dog visse undtagelser, som afhænger af sagens omstændigheder. Den vindende part får måske ikke dækket alle sine omkostninger, hvis domstolen finder, at denne har forsinket eller unødvendigt forlænget sagsbehandlingen, eller når denne part, selv om den har vundet sagen, har tabt på enkelte punkter i sagen. I nogle sager som f.eks. sager, der angår forfatningsanliggender og rejser spørgsmål af almen interesse, kan den tabende part få dækket nogle af eller alle sine omkostninger.

Honorarer til sagkyndige

Med hensyn til retshjælp i civile sager fastsætter *Legal Aid Board* en honorarskala, som den anvender på forskellige kategorier af sagkyndige. Derudover har *Legal Aid Board* beføjelse til at opkræve et særligt honorar, når de særlige krav i tilknytning til en sag gør det nødvendigt, at der benyttes en bestemt eller specialiseret sagkyndig. I sådanne sager forhandles honoraret individuelt med den sagkyndige under hensyntagen til det arbejde, der skal udføres, den krævede grad af ekspertise og sagens værdi for den person, der modtager retshjælp.

I straffesager, hvor der er udstedt en retshjælpsattest, omfatter ordningen for retshjælp i straffesager også passende og rimelige udgifter afholdt af forsvarets rådgivende advokat, herunder honorarer til sagkyndige vidner.

Oversætter- og tolkehonorarer

I civile sager generelt fastsættes oversætter- og tolkehonorarer først og fremmest efter aftale mellem oversætterne/tolkene og den pågældende part i sagen. Når denne parts omkostninger skal betales af en anden part som følge af en domstolskendelse, er oversætter-/tolkehonorarerne dog underlagt en vurderingseksperts vurdering.

I alle civile sager, hvor der ydes retshjælp, gennemfører *Legal Aid Board* en udbudsrunde og foretager en udvælgelse blandt de organisationer, der byder.

I straffesager, hvor der er udstedt en retshjælpsattest, omfatter ordningen for retshjælp i straffesager også passende og rimelige udgifter afholdt af forsvarets rådgivende advokat, herunder oversætter- og tolkehonorarer.

Relevante dokumenter

[Irsk rapport om undersøgelse af gennemsigtigheden af omkostninger](#) (400 Kb)

■ Sidste opdatering: 18/01/2024

De nationale sprogudgaver af denne side vedligeholdes af de respektive EU-lande. Oversættelserne er lavet af Europa-Kommissionen. Eventuelle ændringer af originalen, som de kompetente nationale myndigheder har lavet, er muligvis ikke gengivet i oversættelserne. Europa-Kommissionen påtager sig ingen form for ansvar for oplysninger eller data, der optræder i nærværende dokument, eller hvortil der henvises heri. Med hensyn til de ophavsretlige regler i den medlemsstat, der er ansvarlig for nærværende side, henvises der til den juridiske meddelelse.